

Др Мирослав Милошевић,
ванредни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

ОЛГА ПОПОВИЋ-ОБРАДОВИЋ (1954–2007)

Тек када сам, по завршетку овог текста, на његовом почетку исписао конвенционални наслов, постао сам свестан трагичне извесности губитка драге колегинице и пријатеља. Иако смо сви ми, са Катедре за правну историју, знали да се Олга већ три године бори против тешке болести, сваки њен долазак уливао је наду да је повољан исход ове борбе могућ, а захваљујући њеној снази и упорности и вероватан. Због тога је вест да смо је коначно изгубили ипак примљена са неверицом.

Прерано прекинути животни пут Олге Поповић почео је 1954. године у Марибору. Њено одрастање и сазревање су, међутим, везани за Београд, где је завршила основну школу и гимназију, а 1977. године дипломирала на Правном факултету као један од најбољих студената своје генерације. Следеће године изабрана је за асистента приправника на Историји државе и права народа Југославије, а после одбране докторске дисертације 1996. године ускоро преузела и наставничке дужности на свом предмету, сада Националној историји државе и права. У звање доцента је поново изабрана 2002. године. Поред редовних последипломских студија на Правном факултету у Београду била је на стручном усавшавању на *Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales* у Паризу, а касније архивска истраживања обављала у Паризу, Лондону и Будимпешти. Захваљујући свему томе, а пре свега сопственом таленту, преданости и упорности, Олга Поповић-Обрадовић је у тренутку избора за доцента Правног факултета имала све особине самосталног и критичног истраживача на пољу правне и политичке историје.

Историјске науке, а посебно оне окренуте друштвеним односима и установама, нису област у којој значајни резултати често на-

стају захваљујући блеску младалачке генијалности. Заокружен опус овде је готово увек производ дуготрајно сакупљаног истраживачког искуства и критичког преиспитивања идеја и закључака, обично као резултат научне комуникације која и сама захтева време. Животно доба у којем је рад др Олге Поповић-Обрадовић трагично прекинут обично је тренутак у којем се тек очекују коначни плодови вишегодишњег истраживања архива и аналитичких напора.

Због тога донекле изненађује целовитост, зрелост и вредност дела које нам је оставила др Олга Поповић-Обрадовић. Те одлике, међутим, разумљиве су ономе ко је познавао ауторку, њену рационалност и доследност, прецизност и способност за концентрацију.

Од својих првих корака у науци Олга Поповић-Обрадовић се определила да истражује релативно кратак период националне историје, прве две деценије двадесетог века – доба за које се везује представа о Србији као модерној и европској држави. Ова два предиката – данас актуелнија, чини се, него икада раније – на плану правних и политичких институција исказују се као демократија, парламентаризам и страначки плурализам. То су, уједно, појмови чију је судбину на тлу Србије у доба између мајског преврата и Првог светског рата упорно и доследно настојала да разјасни Олга Поповић-Обрадовић.

Период који је често еуфорично оцењиван као „златно“, а понекад, не мање паушално, као „камено доба“ српске демократије, никада није био систематски истраживан са овог становишта. Низом радова посвећених попуњавању ове празнине, Олга Поповић-Обрадовић је успела да створи целовиту и уравнотежену уставно-политичку слику тадашње Србије. Међу тим радовима централно место припада њеној докторској дисертацији *Парламентаризам у Краљевини Србији 1903–1914*, која је, уз извесне измене и истраживачке допуне, објављена 1998. године под насловом *Парламентаризам у Србији 1903–1914*. Иако је била реч о пионирском подухвату, који би имао значајну вредност и да се ограничио на приказивање институционалних решења и њихове генезе, Олга Поповић-Обрадовић је уложила велики напор да реконструише стварну слику функционисања српског парламентаризма у пракси. По мишљењу оцењивача, реч је о кључном делу студије, који је при том у целини ослоњен на изворну грађу јер је литература у тој области сасвим оскудна. Захваљујући овим анализама, аутору је било могуће да осветли улогу различитих политичких чинилаца – владара, странака и војске – као и односе између владе и опозиције, нарушавања уставности у изборном систему, политичку културу и менталитет српског друштва.

У једној рецензији ова монографија је оцењена као „прекретно историографско дело које битно помера границе сазнања и схватања српске историје“. Две године касније, у студији „Идеја и пракса ус-

тавности у Србији 1869–1914: између либералне и ‘народне’ државе“ (*Уставност и владавина права*, Београд 2000, 103–168) иста проблематика је синтетички изложена у ширем временском оквиру. Целовитост погледа на уставно-политичку историју ових простора на почетку двадесетог века показује и прилог Олге Поповић-Обрадовић у коауторској студији са Мијатом Шуковићем и Веселином Павићевићем *Парламентаризам у Црној Гори*, објављеној 2002. године у Подгорици.

Поред институционалних решења и социјално-културних услова, један од неизбежних чинилаца у политичком конституисању посебно наших простора је и нација. У својој магистарској тези, објављеној 1988. у облику монографије под насловом *Стојан Протић и уставно решење националног питања у Краљевини СХС*, Олга Поповић-Обрадовић се бавила и овим проблемом, и он више никада није изашао из њеног видокруга.

Иако прекинут у тренутку када се могло очекивати да ће дати још богатије резултате, рад Олге Поповић-Обрадовић је оставио дубок траг у нашој историјској науци. Он ће трајно остати незаобилазан у свим настојањима да се осветли историја Србије у првим деценијама двадесетог века.

А у последње две деценије, игром историјских околности, готово сва питања којима се истраживачки бавила постала су актуелне дилеме српске садашњости и будућности. Дилеме за чије разрешење је потребно свако расположиво знање и искуство учиниле су многе научне истраживаче ангажованим интелектуалцима. То је, чини се на нужан и природан начин, била и Олга Поповић-Обрадовић. Политичко деловање подлеже другачијим мерилима вредновања него научни рад и није примерено да пријатељи и колеге са Катедре дају оцену о томе. Ипак, тешко је оспорити да је и на том пољу Олга показивала одлике достојне поштовања – пре свега рационалност и доследност. Лични квалитети, дугогодишња сарадња и вредан стваралачки допринос осигуравају јој трајно место у баштини Факултета и сећањима колега.